

Înțelepciunea contemporanului nostru - ALEXANDRU SEVER

Societatea culturală „Tristan Tzara” din Moinești (Bacău) organizează periodic simpozioane dedicate unor scriitori născuți în acest orașel, printre care și lui Alexandru Sever, prozator, dramaturg, eseist, om de cultură iubit și apreciat în țara de baștină, ca și în Israel, unde s-a stabilit în 1990. Cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, revista noastră (nr. 136/1 martie 2001) i-a dedicat o pagină (scriitorul s-a născut la 22 ianuarie 1921), dar prezența lui s-a făcut simțită în România și după plecarea sa, prin editări și reeditări - *Cartea morților* (Ed. Albatros), *Insomniacii* (Ed. Hasefer) ș.a. -, articole, interviuri, iar la întâlnirea scriitorilor de la

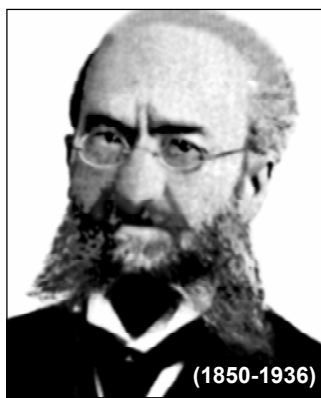
ALEXANDRU SEVER 85

R E S T I T U I R I

Un mare filolog român - HEIMANN TIKTIN

Heimann (Hariton) Tiktin s-a născut în 1850, la Breslau (Wrocław), în familia unor rabini din tată în fiu (Abraham ben Gedalia - n. 1820, Solomon - n. 1843), iar numele de familie provine de la denumirea unei localități poloneze din apropiere. A murit la Berlin, în 13 martie 1936, sub regimul nazist, care aplica deja legile rasiale.

La vârsta de 18 ani, Tiktin ajunge la Iași, învață singur limba română, pe baza unor studii aprofundate, astfel că în 1883 publică *Gramatica română*, reeditată în 1945, la Editura Tempo. Din 1889 a condus secția de lingvistică a publicației „Arhiva” din Iași, iar în 1905 apare, la Heidelberg, *Rumänisches Elementarbuch*, carte de limba română pentru germani, unică la acea vreme. Principala sa lucrare este *Dictionarul românogerman*, în trei volume, elaborat în perioada 1896-1926, un dicționar de referință pentru

(1850-1936)

specialiști, pe care s-au bazat alte lucrări de nivel academic. Între anii 1912-1925, Tiktin nu a primit de lucru în România (restricțiile de ordin etnic), astfel că a fost nevoit să se angajeze lector la Universitatea din Berlin. În 1926, este primit în Academia Română, fiind distins și cu un premiu. Despre H. Tiktin a scris, în 1971, prof. dr. I. Rizescu o monografie (opera, omul).

Tiktin avea o pregătire multiplă. Și-a luat doctoratul în filosofie la Leipzig. În 1884, a colaborat la „Convorbiri literare”, fiind bine primit la „Junimea” lui Maiorescu, ca și la „Revista pentru istorie, arheologie și filologie” a lui Gr. Tocilescu. A susținut numeroase conferințe, prelegeri pe teme de filologie română, ca și germană. În perioada 1884-1890, a scris „Viața cuvântului”, despre evoluția limbii. La moartea sa, revista „Rampa” menționa că ultimul său

locurile natale, de amintirea părinților, a soției, a prietenilor dispăruți. Cuvântul „moarte” apare des în cărțile sale (chiar și *Cartea morților* - despre Holocaust), dar vitalitatea sa este mai puternică, dovadă și volumul impresionant al scrierilor sale. Deși au dat cei mai mulți martiri în cei două mii de ani de Diaspora - spune Al. Sever -, nici o biserică nu i-a canonizat pe evrei, poate doar pe cei de la

începuturile creștinismului, când propagatorii acestei credințe erau, în mare parte, evrei. „Orice om ar trebui să cunoască două limbi”, continuă autorul, și anume „limba grijilor cotidiene” și cea în care vorbește cu Divinitatea.

Orice lectură din scrierile sale, fie ele *Eseuri critice*, fie masiva *Carte a morților*, *Insomniacii*, dacă ne referim la o perioadă mai apropiată, dar și romanele, piesele mai dinainte, te îmbogățesc spiritual, simți că te afli „în dialog” cu un mare înțelept. Așteptăm în continuare noi și noi cărți ale octogenarului și neobositului artist al cuvântului, Al. Sever. „Ad Mea Veerim!”.

BORIS MARIAN

adăpost a fost o cameră de student, el, care la începuturile sale, a fost un autodidact în studiul limbii române.

Cei trei mari filologi români de origine evreiască, Moses Gaster, Lazăr Șăineanu, H. Tiktin trăiau în afara granițelor țării, care, cu întârziere le-a fost recunoscută. Cum scria și acad. Al. Graur, în România studiul limbii nu a avut multe personalități ilustre - Hașdeu, Al. Philippide, O. Densusianu, Sextil Pușcariu, Al. Lambrior (mort de tânăr). La aceste nume se adaugă numele celor trei amintiți mai sus.

Mihail Sebastian scria: „Dacă societatea noastră ar avea curajul a-și pune față marile întrebări privitoare la alcătuirea ei, moartea izgonitului H. Tiktin ar trebui să provoace o serioasă revizuire de conștiință”. Cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la naștere, Academia Română a organizat o manifestare sărbătorească, la care a vorbit același harnic monografist și om de știință dr. Ioan Rizescu.

Elogiat de Iorga, Motru, I. Bianu, ca și de cei din generația următoare, Eugen Coșeriu, Mioara Avram, iubit și respectat, onorat cu distincții, mereu amintit în retrospectivă despre lingvistica românească, H. Tiktin a trăit și a murit în cele mai modeste condiții, singurul dar fiind cel pe care i-l-a hărăzit destinul - să contribuie la „creșterea limbii românești” și s-o apropie de circuitul european.

B. MEHR

ÎN NUMĂRUL VIITOR
Aniversările și comemorările anului 2006

● **„CONTEMPORANUL - IDEEA EUROPEANĂ”** dedică o bună parte din conținut *Istoriei literaturii române contemporane* a lui Alex. Ștefănescu (interviu, aprecieri, George Bălăiță este încântat doar de talentul de „romancier” al criticului ș.a.). Dacă Horia Stamatu, Vintilă Horia, scriitorii plecați din România, au loc în această istorie, cum de lipsesc scriitorii valoroși de azi, trăitori în S.U.A., Franța, Israel? Marin Mincu începe o polemică (orgolii, orgolii) cu I.B. Lefter, acuzându-l de plagiat, N. Tzone scrie poezie „post-avangardistă”, Henri Zalis îl elogiază pe Edgar Papu.

● În **„OBSERVATOR CULTURAL”**, nr. 50/9 februarie 2006, este evocat istoricul Leon Poliakov (Iulia Deleanu despre „Breviarul urii”, Ed. Est, 2004 și Michael Finkenthal despre biografia celui omagiat). Reținem: „Exterminarea evreilor europeni n-ar fi fost posibilă dacă n-ar fi existat o anume aprobare tacită și, mai ales, o indiferență cvasigenerală”. Bianca Cernat recenzează *Memoriile Luciei Demetrius* (Ed. Albatros, 2005), iar Solomon Marcus semnează o tabletă, „Eminescu și matematica”. Mihai Fulger găsește „excelent” filmul lui Spielberg, *München - un eseu despre violență*. În nr. 51/16 februarie, se scrie pe larg (6 pagini) despre Norman Manea, „scriitor de talie internațională”. Recomandăm tableta lui Liviu Ornea, „Dificultăți de orientare” (dreapta-stânga, rasism-antisemitism).

● În **„DILEMA VECHĂ”**, nr. 107/10 februarie 2006, remarcăm tableta lui Radu Cosașu: „O realizare incontestabilă: io!” (o evoluție a „eu”-lui în funcție de conjunctura politică), iar Andrei Oișteanu scrie despre Avram Goldfaden, pornind de la filmul lui Gabrea. În nr. 108, din 17 februarie, Radu Cosașu scrie cu vechi atașament față de memoria lui Radu Albala (care i-a fost model pentru un personaj literar). Anca Manolescu se referă la respectul pentru tradiția religioasă, iar Magdalena Boiangiu analizează poziția musulmanilor în Europa.

● Revista **„LUMEA”**, o publicație de interes, conține și aberații de genul elogiului adus de o oarecare V. Patrichi lui Paul Goma, care ar fi avut „curajul” să arate „cine au fost comisarii sovietici din 1940” care... ș.a.m.d. Nu vedem „curajul”. Editorialul lui Marian Oprea este tendențios critic la adresa politicii S.U.A., ca și articolul unui Serghei Markov, de la Agenția „Rusia la zi”, la adresa Israelului. Mai apar știri precum: „Falimentul economiei americane”, „S.U.A.

- campioni mondiali la condamnări la moarte”, „antisemitismul (în S.U.A.) a fost înlocuit cu un anticreștinism furibund” (Burt Prelutsky, comentator), iar Emanuel Bădescu compară „ianuarie 1941” cu „decembrie 1989”, sărind, fără a aminti, peste Pogromul antievreiesc care a însoțit rebeliunea din 1941. Aberații!

● În **REVISTA „22”**, nr. 831/7 februarie, găsim un schimb de mesaje între Tony Judt, profesor la New York University, autor al unei recente cărți, *Postwar*, și Ana Blandiana. Este vorba de Memorialul de la Sighet și reproșul de a fi „victimizați” foști criminali de război, legionari etc. Filon Morar scrie despre „Criza nucleară iraniană” (polarizare geopolitică, democrație religioasă, „mulahocrație”, antiisraelism, antiamericanism); la fel, Sorin

DIN PRESA CULTURALĂ

FEBRUARIE 2006

Cucerai se referă la „Războiul antiterorist” (divergențe între S.U.A. și unii lideri europeni din U.E.). În nr. 832/14 februarie, Andrei Cornea susține politica guvernului de combatere a corupției, ca și Al. Lăzescu. În pag. 13, o fotografie de la o demonstrație a musulmanilor: „Be prepared for the Real Holocaust” (dispreț față de lecțiile istoriei). Alina Mungiu comentează impactul apariției caricaturilor. Vi. Bukovski scrie despre „Procesul comunismului - un Nürnberg public”. Același fals semn de egalitate între două catastrofe. Bukovski este și un aprig critic al S.U.A. Paul Cernat laudă cartea lui Fl. Ţurcanu despre „Mircea Eliade - prizonierul istoriei” (Ed. Humanitas, 2005). Autorul nu se sfiește să reamintească adevărul acesta: legionarism.

● În **„ROMÂNIA LITERARĂ”**, nr. 5/8 februarie, T. Urian scrie într-o recenzie la cartea lui Valeriu Gherghel *Porunca lui Rabbi Akiba* (Ed. Polirom, 2005), despre „lipirea etichetei de antisemiți chiar și pe intelectuali cu vederi recunoscut democratice”. „Who's who?”. Nu este clar. Marius Sala amintește, în discursul său de recepție la Academie, despre o ascendență sefardică. Despre atacul

Urmare din pag. 1

La încheierea demonstrației, Roger Cukierman, liderul CiRF (Federația Organizațiilor Evreiești din Franța), și-a manifestat satisfacția față de participarea masivă la această acțiune. „Este important pentru societatea franceză să recunoască faptul că până și micile prejudecăți rasiste și antisemite pot avea consecințe teribile și îngrozitoare” - a declarat el în cadrul unui interviu la postul de radio „Europa 1”. La rândul său, Pierre Besnainou, președintele Congresului European Evreiesc, membru important în conducerea comunității evreiești din Franța, a fost mulțumit de reacția societății franceze. „Am invitat toate forțele democratice din Franța. Important pentru noi este să trimitem un mesaj din care să reiasă că orice fel de jignire la adresa unui cetățean evreu din Franța este o jignire la adresa ansamblului Franței” - a declarat el cotidianului israelian „Haaretz”. Besnainou a acordat o importanță deosebită prezenței la demonstrație a unui mare număr de neevrei.

Societatea franceză condamnă antisemitismul

Manifestații asemănătoare au fost organizate la Lyon, Nisa și alte mari orașe din Franța, iar la Ierusalim un grup de 200 de persoane a participat la o demonstrație de solidaritate, organizată de Asociația Imigranților Francezi.

Cu două zile înaintea demonstrației - în prezența președintelui Franței, Jacques Chirac, și a soției sale, Bernadette, precum și a premierului Dominique de Villepin -, la Marea Sinagogă a Victoriei din Paris, a avut loc o ceremonie în memoria tânărului ucis. Toate cele 3.000 de locuri din sinagogă au fost ocupate, sute de persoane au stat în picioare și alte mii - în afara Sinagogii.

În ziua de 13 februarie, Ilan Halimi a fost găsit mort, cu urme de tortură și arsuri pe tot corpul. El a fost răpit cu trei săptămâni în urmă de către o bandă de musulmani. De la început, mama lui a declarat poliției că fiul său a fost răpit de antisemiți, dar autoritățile de la Paris au negat acest lucru. Motivațiile antisemite au fost mai târziu recunoscute de ministrul francez de interne, Nicholas Sarkozy. „A fost răpit și asasinat deoarece era evreu, iar în concepția lor, evreii au bani”, a spus ministrul. 12 dintre suspecți au fost de acum arestați de poliție, iar conducătorul bandei, Iusuf Fofana, a fost extrădat din Côte d'Ivoire.

EVA GALAMBOS

publicistului Mircea Mihăieș la adresa prof. Ion Ianoși am scris în numărul anterior al revistei noastre.

● În **„CULTURA”**, din 2 februarie 2006, citim un extins studiu despre *Întâmplări în realitatea imediată* a lui M. Blecher, un articol al lui Leon Volovici, „Limitele compromisului” (cu un citat din Michnik: „Comunismul trebuia combătut fără compromisuri, dar cu mijloacele și limbajul democrației”). În nr. 8/9 februarie 2006, A.P. Iliescu continuă serialul „Sultanismul și tradiția monolohală” (acum despre Nicolae Iorga și stilul său autoritar). Petru Romoșan publică trei poeme ale uitatului și „blamatului” Marcel Bresașu, la rubrica „100 de poeme ale românilor”. Sunt recenzate o antologie de „Poezie americană contemporană” (Ed. Cartea Românească, 2006) în selecția lui E. Foster și L. Schwartz, ca și „Cutia cu bătrâni” a lui Andrei Oișteanu (2005), care merită o mai mare atenție a criticii literare. În nr. 9/16 februarie, profesorul Ion Ianoși răspunde cu eleganță (poate nemeritată pentru violența atacului lui M. Mihăieș din R.L. nr. 5/8 februarie) și în detaliu, la acuzația de a fi fost „instructor C.C.”. Opera de istoric și filosof al culturii, a lui Ianoși include studii despre Tolstoi, Dostoievski, Thomas Mann, despre filosofia românească, despre C. Noica (fără prejudecăți). Care este vasta operă a justițiarului M.M.? Despre „Resursele antiamericanismului actual” scrie Valentin Protopopescu, iar Mihaela Grancea semnează un argumentat articol: „S-avem și noi antisemiții noștri”. Revedem copertile unor cărți aflate în vânzare: *A fost sau nu Holocaustul?*, de fostul PRM-ist Radu Theodoru, *Războiul nevăzut al evreilor sioniști cu românii*, de necunoscutul Cornel Dan Nicolae. Un pas pe drumul combaterii negaționismului și antisemitismului face revista „Cultura”.

● În **„MINIMUM”** (Israel), din februarie 2006, găsim informații despre situația politică, știri din diverse alte publicații. Aflăm că dr. Leon Volovici predă la Universitatea Ebraică din Ierusalim primul curs de „Istoria evreilor din România”. Unele știri sunt preluate din revista noastră (despre A. Poch, Gh. Schwartz, Em. Reichler, B. Marian, Iulia Deleanu, despre Societatea Culturală „Moses Gaster” ș.a.). Prof. Jean Askenazy publică un eseu de excepție: „Natan Strulovici vs Ion Coja”. Iosef Eugen Campus scrie elogios despre Al. Ecovoiu, cunoscut scriitor român, Eliezer Palmor despre Eliade, Cioran și „problema evreiască” ș.a. Sunt reproduse fragmente din memoriile Ninei Cassian și din *Cazul Beilis*, de O. Sava. Este interesantă și „Poșta redacției”. (B.M.M.)